

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

לד-לך

ה'תשפ"ג

לעומקו של מקרא לך לך

ובברית בין הבתרים הוא רק בן
שבועים. [כמובא ברש"י פרשת בא
(יב,מ') וז"ל: **ושלשים שנה** היו
משננזרה גזירת בין הבתרים עד שנולד
יצחק].

וברית בין הבתרים היתה בארץ
כנען, שהרי נאמר בה לְרַעְיָה נָתַתִּי
אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת וגו'. הרי לכאורה
ברית בין הבתרים היתה אחרי שיצא
מחרן והגיע לארץ כנען.

ויש לומר תשובה אחת לשתי
השאלות, כמובא במדרש רבה
(פרשה לט,ח) רבי נחמיה אומר: לך
לך, שְׁמֵי פְעָמִים, אֶחָד מְאַרְם נְהָרִים
וּמְאַרְם נְחֹר, וְאֶחָד שֶׁהִפְרִיחוּ מִבֵּין
הַבְּתָרִים וְנִבְיָאוּ [חזרה] לְחָרָן.

והמדרש מנה אחרון אחרון, ראשון
ראשון, וכוונתו: לך אֶחָד שֶׁהִפְרִיחוּ
מִבֵּין הַבְּתָרִים וְנִבְיָאוּ [חזרה מא"ן]
לְחָרָן, וְהוּא בֶן שִׁבְעִים, וְאֶחָד [ה"לך"]
השני] מְאַרְם נְהָרִים וּמְאַרְם נְחֹר
[כשציווהו לך – אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲרָאָךְ], והוא בן שבעים וחמש.

כלומר, לפי המדרש נאמר לך-לך
וקרי ביה לך-לך. ללמד שהלך
פעמים לארץ כנען. פעם ראשונה

בכל ענייני הקונטרס ניתן
לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל:

leshem895@gmail.com

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָם לְךָ-לְךָ
מְאַרְצָךָ וּמִמּוֹלְדְתְךָ וּמִבְּרִית אַבְרָהָם
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ: וְאַבְרָם
בֶּן-חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה
בְּצֵאתוֹ מִחָרָן (יב,א,ד')

דרשת לך לך, ואת הנפש אשר עשו בחרן.

יש לשאול, מדוע יאמר הקב"ה אל
אברם לך-לך כביכול בלי הקדמה
ובלי הכנה מוקדמת, בלי שיתגלה
עליו תחילה כמו בברית בין הבתרים
ככתוב שם, אחר | הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
הָיָה דְבַר-ה' אֶל-אַבְרָם בְּמַחְזָה לֵאמֹר
(טו,א).

ועוד יש לשאול, כיצד זה בהליכתו
לארץ כנען אברם בן חמש ושבועים,

לעומקו של מקרא לך לך

ולא המשיכו לארץ כנען. ואילו אברם המשיך.

ויש להבין מעיקרא מדוע רצה תרח להגיע לכנען, ומדוע לא המשיך בתכנית מגמת פניו, ונעצר בחרן.

ויש לומר כפירוש רש"י על הפסוק **והכנעני אז בארץ**. שהכנעני היה הולך וכובש את ארץ ישראל מזרעו של שם, **שבחלקו של שם נפלה כשחלק נח את הארץ לבניו**, שנאמר ומלכי צדק מלך שלם, (בראשית יד, יח.) לפיכך ויאמר אל אברם לזרעך אתן את הארץ הזאת, עתיד אני להחזירה לבניך שהם מזרעו של שם. עכ"ל רש"י.

ותרח, היתה מגמת פניו, אמנם, לארץ כנען, ומשמע כי כנען נלחם שם וכובש את הארץ מזרעו של שם, אולי לא היתה מגמת פניו למלחמות. מה גם שאז היה עדיין עובד ע"ז, ומפסיליו כמובן לא קבל כל עצה ועזרה.

ואברם, לעומתו, אמר הרי כנען נאמר בו עבד עבדים יהיה לאחיו, ומה שקנה עבד קנה רבו, ולכן על פי דין ארץ כנען ראויה להנתן לו ולזרעו אחריו, ועוד שאברם הכיר את בוראו ובטח בו, לכן שם מגמת פניו אל ארצו

בהיותו בן שבעים, הלך מעצמו, ללא ציווי לארץ כנען, ושם נכנס בברית בין הבתרים, ומשם הפריחו הקב"ה תזרה לחרן. והוא ה"לך" הראשון.

ופעם שניה, חמש שנים לאחר מכן, **בהיותו בן חמש ושבעים שנה ציווהו** הקב"ה לצאת מחרן ארצה כנען. והוא ה"לך" השני. והיינו לך-לך.

ומעתה אין צריך הקדמה לציווי "לך-לך", באשר ברית בין הבתרים היתה ההכנה וההתגלות של הקב"ה לפני הציווי "לך-לך".

ויש ליתן טעם מה ראה אברם לילך בתחילה לארץ כנען ללא ציווי.

ויש לומר על פי מה שנכתב בסוף הפרשה הקודמת, פרשת נח: וַיִּקַּח תָּרַח אֶת-אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת-לוֹט בֶּן-הָרֵן בֶּן-בְּנוֹ וְאֶת שְׂרֵי פִלְתוֹ אֲשֶׁת אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׁדִּים לְלֶקֶת אֲרֻצָּה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ עַד-חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם.

והרי שהיתה מגמת פניהם לארץ כנען. אלא שהגיעו לחרן וישבו שם

לעומקו של מקרא לך לך

המובטחת לו.

האדם. ומשהגיע לארץ הנכספת כרת עמו הקב"ה את ברית בין הבתרים. אלא שלאחר מכן הפריחו חזרה לחרן.

ויש להבין עניין ההפרחה, מדוע צריך להפריחו, ולא יוליכו לאטו. אלא יש לומר **שהפריחו** לזרוז למצוות. והן **שתי מצוות** המוטלות עליו. האחת **להחזיר אביו בתשובה**, כמו את כל הנפש אשר עשו בחרן. והשניה **לקיים הציווי של לך לך** מארצך וממולדתך ומבית אביך.

ויש לשאול מדוע לא יכרות הקב"ה עם אברהם את ברית בין הבתרים בעת אשר **יצָנָה** ללכת באמור ה' אליו לְךָ-לָהּ, ולא יצטרך לילך פעמים.

ולעומקו של מקרא יש לומר שְׁפָל מֶה שְׁפָרַת עמו הקב"ה ברית בין הבתרים לפני שְׁצָנָה לילך, כדי שְׁפָל הווית צאתו מחרן והליכתו לארץ כנען לישב בה, תהיה מתוך ברית עם הקב"ה, המכונה ברית בין הבתרים, שממנה תוצאות כל עניני חייו וחי דורותיו.

ועוד יש לומר שהראהו שגדול הַמְצָנָה ועושה. ומשום שהלך בתחילה מדעתו לארץ כנען, ללא

והקב"ה המשגיח על ברואיו, נתן בלב תרח מציאת חן לשבת בחרן, כעין מה שאמר ר' יוחנן "חן המקום על יושביו" [סוטה מז.], מה גם שעל דרך הצח ראה תרח סימן בזה שחרן ותרח הן אותן אותיות, כאשר ת' עם הכולל בגימטריה קטנה הוא נ', בחרן **תרח את חרן** למקום מושבו. ועוד שלפי פירושו של רש"י בסוף פרשת נח "ן" של חרן הפוכה לומר עד כאן חרון אף של מקום. ובקש תרח לישב בשלוה בחרן.

ואברם שראה בכך **המשך** חרון אף של מקום אם ימאס בארץ חמדה, אָנָה למנוחתו את ארץ ישראל הנקראת לעת עתה ארץ כנען, שבה לב האדם **נכנע** בפני קונו. ואף כי כנען לא יכנע בפני השם, הרי עתיד להכנע בפני זרעו של שם. לכן לא חשש אברהם מכך שהכנעני הולך וכובש את הארץ.

ובאשר מתאווה האדם לילך אחר השכינה הקדושה, כן מתאווה השכינה הקדושה להיטיב עם האדם, וכמים הפנים לפנים, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, וביותר כאשר זו הדרך שהקב"ה רוצה להוליך את

לעומקו של מקרא לך לך

צייווי, היה צריך להפריחו חזרה לחרן ושם בחרן לצוותו על הליכה נוספת לארץ כנען. שכל הוויתו והויית זרעו אחריו בארץ ישראל תהיה מתוך צייווי. וכל זאת למען יצנה את ביתו אחריו.

ועוד, שעל ידי הצייווי לילך מחרן, בזה יתנתק מארצו וממולדתו ומבית אביו, ותהיה ההתחלה של עם ישראל מאברהם מן הארץ המובטחת ולא מחרן המרמזת על חרון אף של מקום.

ובאומרו "והפריחו", רמז בזה המדרש לפסוק "כִּנְפֵי יוֹנָה נִחְפָּה בַּכֶּסֶף" {תהילים סח-יד} ולדברי חז"ל בגמרא מסכת שבת מט. מדוע נמשלו ישראל ליונה, לומר לך, מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצוות מגינות עליהן. ועל כן הפריחו הקב"ה ככנפי יונה נחפה בכסף, כדי שיהיה מְצֻנָה ועושה, ולהגן עליו ולדורותיו כנאמר "מגן אברהם".

ועוד על דרך הדרש יש לומר שהפריחו חזרה כדי להזדרז ולקיים עוד מצוה, להשתדל בהחזרת אביו בתשובה, כנ"ל, כפי שהבטיחו הקב"ה על הדבר באומרו בברית בין הבתרים:

וּפִירֵשׁ רִשׁ"י שם: אל אבותיך. אביו עובד עבודה זרה והוא מבשרו שיבא אליו, למדך שעשה תרה תשובה. עכ"ל.

ותשובתו של תרה על ידי אברהם נרמזת בפסוק וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְחָרָן, כתיב וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא לִשְׁוֹן יחיד. ואע"פ שכוונת הפסוק לכל הנפשות אשר עשו, כהמשך הפסוק אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְחָרָן, בלשון רבים, ניתן לדרוש שכוונתו לנפש המיוחדת שהולידתו. ומשום כיבוד אב נאמרה המלה נפש בלשון יחיד, להורות העניין.

וכן יבואר על פי הטעמים, שהרי המילה הַנֶּפֶשׁ מלבד שכתובה בלשון יחיד גם מוטעמת היא בטיפתא, שהיא מעין הפסקה קלה ולכן אינה בהכרח מחוברת עם שלאחריה, וכוונתו בזה לתרה אביו. וזה שאמרו שעשה תרה תשובה בסוף ימיו שנאמר לאברהם וְאֶתְּהָ תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבָּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה. אלא שתרה אביו לא רצה ללכת עמו ארצה כנען, אולי לצד שלא היה בו כח להילחם בכנעני,

ועוד, שעל ידי הצייווי לילך מחרן, בזה יתנתק מארצו וממולדתו ומבית אביו, ותהיה ההתחלה של עם ישראל מאברהם מן הארץ המובטחת ולא מחרן המרמזת על חרון אף של מקום.

ובאומרו "והפריחו", רמז בזה המדרש לפסוק "כִּנְפֵי יוֹנָה נִחְפָּה בַּכֶּסֶף" {תהילים סח-יד} ולדברי חז"ל בגמרא מסכת שבת מט. מדוע נמשלו ישראל ליונה, לומר לך, מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצוות מגינות עליהן. ועל כן הפריחו הקב"ה ככנפי יונה נחפה בכסף, כדי שיהיה מְצֻנָה ועושה, ולהגן עליו ולדורותיו כנאמר "מגן אברהם".

ועוד על דרך הדרש יש לומר שהפריחו חזרה כדי להזדרז ולקיים עוד מצוה, להשתדל בהחזרת אביו בתשובה, כנ"ל, כפי שהבטיחו הקב"ה על הדבר באומרו בברית בין הבתרים:

לעומקו של מקרא לך לך

אָחִיו וְאֵת-כָּל-רְכוּשׁוֹ אֲשֶׁר רָכָשׁוּ
וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּחַרְוֹ, וְאֵת-
לומר לך שלוט **לא** היה בין הנפשות
אשר עשו בחרן. רק מצד **החסד**
לקחווהו אברהם ושרה, חסד אשר
הוליד עמו חסד נוסף, חסד של מלכות
והיא רות אשר תורת חסד על לשונה.

ובשימת לב, יש לשאול, מכיון
שאברהם היה כבר בארץ לפני הציווי
של "לך-לך", לפי המדרש הנ"ל, מדוע
אמר לו הקב"ה **אַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר**
אָרְבָּךְ והרי היה לו לומר לכאורה אַל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִרְאִיתִיךָ, בברית בין
הבתרים.

ויש לומר שאדרבה, באומרו **אַל-**
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרְבָּךְ, **בזה** היה הנסיון
לאברהם יותר גדול, באשר אינו יודע
לאן יצווה ללכת, **למרות** הברית בין
הבתרים שהראהו קודם לכן.

ומשהגיעו לארץ כנען נאמר וְהַפְּנֵעֵי
אֶזְרָאֵל. מאי אז. כאז – כן עתה.

ועוד על דרך הצח, כפל הלשון לך-
לך, שכאן רמז לו על הולדת יצחק.
שכן לך אותיות כל, וב' פעמים לך-לך
היינו ב' כל. וכפי שנאמר וה' ברך את
אברהם בכל. (חיי שרה כז, א') ופירש

כנ"ל, ולכן לא הלך עמו. וכך יקרא:
וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּחַרְוֹ, וְאֵת-
הַנֶּפֶשׁ היא תרחה לא לקחו, וְאֵת [שאר
הנפש] אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּחַרְוֹ **אותם לקחו**.

אמנם, לעתיד לבוא, יוציא הקב"ה
מחרן גם את בעלות החסד **כרבקה**
וכרחל ולאה, עבור המשך בניית עם
ישראל, והן **כניצוצות המבוררות** על
ידי החסד והתשובה שאברהם קיים
בתרחה ובאנשי דורו והן גם הן ישתייכו
לנפש אשר עשו אברהם ושרה **בחרן**.
וכן יתבאר על דרך הצח והסוד, אומרו
וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּחַרְוֹ וַיֵּצְאוּ
לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן:

וְאֵת - לרבות, לרבות את רבקה, **רחל**
ולאה. שגם את הנפש שלהן הוציאו
אברהם ושרה וביררו אותן עבור יצחק
ויעקב, בעת יגיע זמנן לצאת מחרן.
ועל דרך אל תקרי, אל תקרי **וַיֵּצְאוּ**
אלא **וַיֵּצְאוּ**. שהוציאו יקר מזולל
לעתיד לבא, **לעת צאת השואבות**,
לעת **צאת השכינה** הקדושה לפניהן
והן כשואבות רוח הקדש.

ועוד יש לומר, בשימת לב שְׁלוֹט
בן-אָחִיו נאמר לחוד, וכן **וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ**
אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּחַרְוֹ נאמר לחוד: וַיִּקַּח
אֶבְרָם אֶת-שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵת-לוֹט בן-

לעומקו של מקרא לך לך

כָּל בְּשָׂמִים וּבְאָרְץ לָךְ יִהְיֶה הַמַּמְלָכָה
וְהַמַּמְלָכָה לְכָל | לְרֵאשׁוֹ.

וּכְדֹאִיתָא בְּזוּה"ק פִּרְשַׁת נִשְׂא דָף
קמ"ח עמ' א: אָמַר רַבִּי אֲבָא, מֵאֵי
דְּכִתְיִב, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיְבַרְךְ אֶת
אֲבָרָהָם בְּכָל, כִּמְהָ דְאֵת אָמַר כִּי כָל
בְּשָׂמִים וּבְאָרְץ. וּמִמִּידַת כָּל שֶׁל
אֲבָרָהָם נִודַעַת מַלְכוּת ה' בְּעוֹלָם לָךְ ה'
הַמַּמְלָכָה. וְהֵינּוּ לָךְ-לָךְ.

***

וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל וְאֲבָרְכֶה וְאֶגְדֹּלְהָ
שְׁמִי וְהִנֵּה בְּרַכָּה (יב,ב')

וְאֶגְדֹּלְהָ שְׁמִי.

יֵשׁ לִיתֵן טַעַם לְאוּמְרוֹ וְאֶגְדֹּלְהָ עִם
ה"א בְּסוּף, וְלֹא וְאֶגְדֹּל.

וַיֵּשׁ לּוֹמֵר שְׂכָאן רִמְזוֹ לֹו עַל מִידוּתִיו,
שֶׁהֵן מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה כְּדֹאֵמַר ר' שְׁמוּאֵל
בְּר נַחֲמָנִי אֵמַר ר' יוֹנָתָן (סְנֵהֲדָרִין ז').
שְׁכָל מִדוּתִיו שֶׁל הַקַּב"ה מִדָּה כִּנְגַד
מִדָּה.

וְכַבִּיכּוֹל כַּךְ אֹמֵר הַקַּב"ה לְאֲבָרָהָם:
כִּנְגַד מִה שְׂאֵתָה מְגַדֵּל שְׁמִי בְּעוֹלָם, כֵּן
אֶגְדֹּל שְׁמִךְ בְּעוֹלָם. וְרִמְזָה הַכְּתוּב
בְּאוֹת ה"א, וְאֶגְדֹּלְהָ אֲשֶׁר תְּרִמּוּז עַל
מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה. וְכֹאֲמוּרוֹ: אֵתָה מְגַדֵּל

רש"י שם בכל עולה בגימטריא בן
וגו'.

וְעַל דֶּרֶךְ הַרְמָזוֹ וְהַסוּד אָמַר שְׁמִידַת
כָּל הִיא מִידַת הַיְסוּד הַמְּשִׁיקָה לְמַלְכוּת
(כְּמוֹבֵא בְּשַׁעֲרֵי אוֹרָה) וְלִכֵּן שְׁנִיָּהֵם
יְקָרְאוּ בְּמִידַת כָּל, וְרִמְזוֹ כֹאן שִׁיְהִיָּה
אֲבָרָהָם מוֹדִיעַ מַלְכוּת ה' בְּעוֹלָם.
כְּכַתוּב כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאָרְץ לָךְ ה'
הַמַּמְלָכָה.

וְעוֹד עַל דֶּרֶךְ הַצַּח, בְּתִיבּוֹת לָךְ-לָךְ
חֲבוּי דו-שִׁיחַ בֵּין הַקַּב"ה וְאֲבָרָהָם
כְּבִיכּוֹל. הַקַּב"ה אֹמֵר לְאֲבָרָהָם לָךְ
לְהוֹדִיעַ מַלְכוּתִי בְּעוֹלָם, וְאֲבָרָהָם עוֹנֶה
לוֹ לָךְ ה' הַמַּמְלָכָה. כְּבִיכּוֹל מִה אֲנִי
לְהוֹדִיעַ מַלְכוּתְךָ, וְהִיא עוֹמַדַת וְקִיּוּמָא
גַם מְבַלִּי הוֹדַעְתִּי. וְהַקַּב"ה מְשִׁיבּוֹ לָךְ,
בִּידֶךָ לְהוֹדִיעַ מַלְכוּתִי. לָךְ יִשְׁמְעוּ כָּל
כָּאֵי עוֹלָם. [שְׂכָן כָּל אוֹתִיוֹת לָךְ].
וְאֲבָרָהָם מְשִׁיבּוֹ לְהַקַּב"ה: כִּי כָל
בְּשָׂמִים וּבְאָרְץ לָךְ ה' הַמַּמְלָכָה.
וְהַקַּב"ה מְשִׁיבּוֹ: עַל מִנַּת כֵּן בְּרֵאשִׁית
שְׁמִים וְאָרְץ, שְׁדוּקָא אֵתָה תוֹדִיעַ
מַלְכוּתִי בְּעוֹלָם, כְּדַכְּתִיב אֵלָה תוֹלְדוֹת
הַשְּׁמִים וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם, אֵל תִּקְרִי
בְּהִבְרָאָם אֵלָא בְּאֲבָרָהָם. וּמִכָּה בְּרַכְתִּי
בְּכָל תוֹדִיעַ מַלְכוּתִי. כְּכַתוּב: (דְּבָרִי
הַיָּמִים א כט, יא) לָךְ יִהְיֶה הַגְּדֹלָה
וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצַח וְהַהוֹד כִּי-

לעומקו של מקרא לך לך

וְהִנֵּה עמוד החסד והרחמים של העולם, כמידת י'הו'ה' שהיא מידת **החסד והרחמים**. כמדת שם השם השולט בחדש שבו זרח אורך הוא השם הק' והי'ה, שהוא גם שם של שמחה, ועל כן נאמר: והיה ברכה, שברכתך תביא שמחה בעולמות.

***

וּבְאַבְרָהָהּ מִבְּרָכֶיהָ וּמִקְלָלֶיהָ אָאָר
(יב,ג)

וּמִקְלָלֶיהָ אָאָר. יש ליתן **טעם**, מדוע לא יאמר **וואררה מארריה** כשם שאמר **וּבְאַבְרָהָהּ מִבְּרָכֶיהָ**, או יאמר **ואקללה מקללך**. ומדוע ישנה לומר **וּמִקְלָלֶיהָ אָאָר**.

ובשימת לב הרי כאן שני שינויים. גם הפך את הסדר לומר פעולתו **אָאָר** לבסוף. וגם לא נקט באותה מילה אלא שינה לומר **וּמִקְלָלֶיהָ** במקום **מְאַרְרֶיהָ**.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי באומרו **מִקְלָלֶיהָ** במקום **מְאַרְרֶיהָ**, ירויח בזה הכתוב להחמיר לא רק עם **המקללים**, אלא גם עם **המיקללים** ראש בָּעַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, כדין **מקללים**. ויהיה לשון **מְקַל** כדין לשון **מְקַלֵּל**. ואע"פ שמקל ראש הכוונה

שמי הנקרא בשם י'הו'ה', כן אגדל את שמך ואוסיף לך את האות ה', ויקרא שמך **אברהם**.

***

וְהִנֵּה בְּרָכָה. **וְהִנֵּה** הוא לשון הו"ה, לשון **חסד ורחמים**, וכאומרו שמדת **הרחמים** ראויה לך לברכה, באשר מדתך מדת **החסד**.

ועל דרך הסוד, יש לומר כי **וְהִנֵּה** הוא השם הק' השולט בחודש תשרי, היוצא מן סופי התיבות בפסוק (בראשית יב, טו) **וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פְרַעְוֹה**. כמובא בתיקוני הזהר ט' עמ' ב.

וחדש תשרי נקרא גם ירח האיתנים, שבו נולדו האבות הנקראים איתנים, [מסכת ראש השנה יא. לדעת ר' אליעזר], וכן נקרא **אברהם** איתן האזרחי. כמובא בפסיקתא על הפסוק בתהלים (פט, א') **מִשְׁכִּיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחֵי הוּא אַבְרָהָם**.

ואשר על כן לעומקו של מקרא יש לומר כי באומרו **וְהִנֵּה בְּרָכָה** יתכוון לומר לאברהם, ברכתך היא **וְהִנֵּה**.

לעומקו של מקרא לך לך

לכבוד אלקים. והמיקל הוריו כמזלזל באלקיו.

וכן פירש בעל הטורים על סמיכות פסוק זה לקודמו אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסֵּכָה וגו', התחיל בעבודה זרה שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה וסמך לע"ז מקלה אביו ואמו. דג' שותפין יש באדם. ואמר כאן שהמקלה בארור. כן בעניינינו, אמר הקב"ה לאברהם: וּמְקַלְלֵךְ אָאָר, שלא רק המקלל אלא גם המיקל יהיה בארור. ומדה טובה מרובה, המכבד הוריו מכבד לאלקיו, והמכבד לעם ה' מבורך. שנאמר וּבְרָכָה מְבֹרָכֶיךָ.

ועל דרך זה יתפרש הפסוק [תהלים מז, י'] נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם שגם הנדיבים בלבותם והחושבים טוב על עם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, יתקיים בהם המשך הפסוק פִּי לֹאֱלֹהִים מְגַנֵּי אָרֶץ מְאֹד נַעֲלָה, וכפירוש"י ש[אברהם] היה נדיב לב הראשון תחלה לגרים, עתה נודע כי לאלהים מגיני ארץ, היכולת בידו להיות למגן על כל הבוטחים בו. עכ"ל. והבוטחים בו היינו בלבבם. ומעלתם זו היא מעלתו ית', כפי שמסתיים הפסוק: מְאֹד נַעֲלָה, וכפירוש המלבי"ם: על ידי עם אברהם שהם ישראל, יהיה

בלבו, במחשבה, ומקלל הכוונה בפיו כדין מעשה, ירמוז בזה שבגויים מחשבה מצטרפת למעשה.

וכפירוש רש"י בפרשת כי תבוא כו, ח': ארמי אובד אבי, לכן בקש לעקור את הכל כשרדף אחר יעקב, ובשביל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאילו עשה, שאומות העולם עובדי אלילים חושב להם הקב"ה מחשבה כמעשה. ופירש רש"י בקידושין מ: מצרפה למעשה ונפרעים ממנו אף על המחשבה.

ומשעה שמקילים ראש בישראל ומזלזלים בהם בלבם הרי הם לוקים כאילו קללו בפיהם ולשונם.

והיינו שאמרה שרה (טז, ה) וַתֵּרָא פִּי הַרְתָּה וְנֶאֱקַל בְּעֵינַיִךְ, ומשקהילה הגר בשרה, נהיתה ארורה והפילה עוברה. (רש"י שם).

ועוד יכוון הכתוב לנאמר בפרשת כי תבוא כז, טז: אָרוּר מְקַלְלֵה אֶבְיוֹ וְאִמּוֹ וְאָמָר כָּל-הָעַם אָמֵן. שלא רק הגויים באיסור הקלת ראש וזלזול אלא בראש וראשונה עם קדוש הנקרא לכבוד הוריו ואלקיו. שדרך כיבוד הורים יגיע

לעומקו של מקרא לך לך

ולעומקו של מקרא, על דרך הסוד והניקוד. כשיצאו, היתה יציאתם על מנת להשיג בארץ השגות עליונות של חמישים שערי חכמה. ובגימטריא נ' היינו חמישים. לכן הנ' בפתח. פְּנֵן. כי פתח היא הטעם של ספירת החכמה. וכשהגיעו, ראו כי לא רק נ' שערי חכמה נפתחו להם אלא גם נ' שערים של אצילות שבכתר העליון, הם נ' שערים של רחמים גמורים. שכן ספירת הכתר מנוקדת בקמץ. לכן נאמר וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה פְּנֵן, פְּנֵן, הנ' בקמץ.

ועל דרך המוסר יאמר: בא הכתוב להודיע כמה שכר יש להקב"ה ליתן על העומד בנסיון שלא להרהר על דבריו, וכגון השגות עליונות אלו שהשיג אברהם בקמץ שבכתר העליון.

***

וַיִּצְטַק מִשֵּׁם הַתְּהִרָה (יב,ח')

הקדמה לפירוש האוה"ת הק': וַיִּצְטַק הוא לשון הפעיל. שהעתיק והעביר דבר ממקום למקום. על כך פירש אוה"ת הק': לא זכר למי העתיק, [כלומר הכתוב לא הזכיר את

נעלה [הקב"ה] ומרומם מאד שכולם יכבדו אותם. והיינו דכתיב: וַאֲבָרְכָה מְבַרְכֶיהָ.

***

וַיָּבֵאוּ לְלֶכֶת אֶרְצָה פְּנֵן וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה פְּנֵן (יב,ה')

על דרך הרמז והניקוד פירש הגר"א לענין הרעב בארץ. כשיצאו חשבו שכאן בכנען פתוחה ידו. לכן נאמר וַיָּבֵאוּ לְלֶכֶת אֶרְצָה פְּנֵן, הנ' בפתח. פְּנֵן. וכשהגיעו לכנען ראו כי רעב בארץ, שכביכול קמוצה ידו ואין כאן שובע. לכן נכתב הנ' בְּקֶמֶץ. וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה פְּנֵן. הנ' בְּקֶמֶץ. ואע"פ כן לא הרהר אברהם אחר הקב"ה.

וכפירוש רש"י: על הפסוק רעב בארץ. באותה הארץ לבדה, לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה, שאמר לו ללכת אל ארץ כנען, ועכשיו משיאו לצאת ממנה.

לעומקו של מקרא לך לך

ובשימת לב, ויַעֲתֶק הוא לשון הפעיל. שמעתיק כביכול את השכינה הק' אתו לכל מקום. ובאמרו ויַעֲתֶק צור מִמְקוֹמוֹ, הוא לשון ש[הקב"ה]מעתיק את עצמו, ולא מי שהוא בשר ודם הוא המעתיקו. אלא שבאמרו ויַעֲתֶק צור מִמְקוֹמוֹ, דבר הכתוב בלשון כבוד כלפי מעלה, לומר שזה רצונו של מקום להיות עם אברהם בכל מקום, ונחשב הדבר כאילו אברהם הוא המעתיקו, ככתוב: ויַעֲתֶק מִשָּׁם הַהָרָה.

ולעומקו של מקרא יֵאָמֵר שנרמזו דבריו באמרו הַהָרָה, שתכלית העתקת השכינה ממקום למקום היא להשרות השכינה הק' בהר מרום הרים, הוא הר הבית, והטעם רביעי או רביע יוכיח שהוא לשון רובץ, וכפי שמובא במסכת יומא [כא.]. גבי חמשה דברים נאמרו באש של מערכה, ובהם: רבוצה כארי.

ובזוה"ק [ויקרא פרשת צו דף ל"ב ע"ב] תֵּא חֲזוּ, פְּתִיב, (ויקרא ט) וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעוֹלָה וְגו'. דָּא אורי'א"ל, דְּנִחִית בְּחִזּוֹ דְּאִשָּׁא בְּשִׁלְהוּבָא, עַד דְּנִחִית לְמַדְבָּחָא, לְקַבְּלָא דוֹרוּנָא וְאַתְחִזִּי כְּאַרְיֵה

מי אברהם העביר], ורש"י ז"ל פירש אהלה, והוא חסר. [כלומר: רש"י פירש שהעתיק משם את האהל וקבעו בהר].

ממשיך אוה"ח הק': ואולי כי רמז שהעתיק צור ממקום שנראה אליו שם. [כלומר כל מקום שהלך אברהם השכינה הולכת עמו]. והוא אומרם ז"ל במסכת ברכות (ה:): בפסוק (איוב יח, ד') הַלְמַעֲנָה תַעֲזֹב אֶרֶץ ויַעֲתֶק צור מִמְקוֹמוֹ [בתמיהה], כי בצאת ישראל ממקום תפלתו גורם שְׂיַעֲתֶק צור שהוא הקב"ה ממקומו, ומכל שכן במה שלפנינו [במדה טובה] שנראה ה' אליו ובנה לו מזבח שם, וכשיעבור משם אברהם יַעֲתֶק צור ממקומו, [כלומר הקב"ה יעתיק את שכינתו למקום שאברהם הולך] והוא אברהם המעתיק. [ונחשב הדבר כי אברהם הוא המעתיק את השכינה הק' ממקום למקום]. עכ"ל.

וכוונתו לומר שכל מקום שהלך אברהם, ובנה לו מזבח, העתיק עמו כביכול את השכינה הק' ממקום למקום בקוראו בשם השם בכל מקום. וכפי המשך פירושו: כמו (איוב יח, ד') ויַעֲתֶק צור מִמְקוֹמוֹ. עכ"ל אוה"ח הק'.

לעומקו של מקרא לך לך

ושרי פרעה הם רמז לשבעים שרים של מעלה המהללים את כנסת ישראל המכונה שרה אמנו לפני הקב"ה. לכן זו לשון שמחה כעין אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה. ורמזוה כאן לשרה שהיתה נקראת **שָׂרִי**, ועתה היא שרה, שנאמר ויראו אתה **שָׂרִי**, אל תקרי **שָׂרִי** אלא **שָׂרִי**, והאות ה' אחרונה של פרעה הפכתה להיות שרה. ופרעה דהכא לא במשמעות של המלך פרעה, אלא במשמעות כוללת של מלכות בעולם, ויכוונו בזה למלכות שמים הנפרעת מן הרשעים וגומלת טוב לצדיקים. לכן היא לשון שמחה, ושולט זה השם הק' בחדש תשרי שהוא חדש הרחמים והסליחות מחד, ומאידך הוא גם חדש של ימי הדין. וכנ"ל, שהוא דין לרשעים ורחמים בדין לצדיקים לעמו ישראל.

ובשימת לב, המילה **אתי** מוטעמת בטיפחא, שהיא כעין הפסקה קלה, ולפשוט הכתוב יחולק הפסוק לשנים: **וְהָרְגוּ אֶתִי - וְאֶתְּךָ יִתְּנוּ**.

ועל דרך הדרש קרי ביה ללא הטיפחא, כי רק כטפח יפריד בין שיהרגו אותו ואותה. וכך יתקבל משמעו:

וְהָרְגוּ אֶתִי, **וְרַבֵּעַ עַל קַרְבְּנָא**, רבוצה על המזבח **כאריה**, בהר ה' **יְרָאָה** בב"א.

***

דרשת **אתי** ו**אתך**

וְהָיָה כִּי-יִרְאוּ אֶתְךָ הַמִּצְרִיִּם וְאָמְרוּ אֲשֶׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֶתִי וְאֶתְךָ יִתְּנוּ (יב, יב')

יש ליתן טעם לאומרו **וְהָיָה** שהוא בדרך כלל לשון של שמחה, ולכאורה אינו מתאים לכאן. שכן אמר **וְהָרְגוּ אֶתִי וְאֶתְךָ יִתְּנוּ**, ולשמחה מה זה עשה (קהלת ב, ב) ופירש רש"י שם: הרי סופה תוגה.

ועל דרך הסוד, יש לומר שהזכיר על הדבר שם קדוש **וְהָיָה** הוא שם השם השולט בחדש תשרי, שם הוי"ה בהיפוך אותיות. והזכירו כדי לשמור על הדבר שאמר **וְהָרְגוּ אֶתִי וְאֶתְךָ יִתְּנוּ**, שלא יצא אל הפעל.

ושם קדוש זה יוצא **מסופי** תיבות של הפסוק: (בראשית יב, טו) **וַיִּרְאוּ אֶתֶּה**

שָׂרִי פְרַעֲהַ

לעומקו של מקרא לך לך

בראשית רבה: וזו שנכנסה לבית פרעה ולבית אבימלך ויצתה טהורה אין דין שתפקד?! הרי שחיתה נפשו של אברהם בכנים בגלל שרה. עד כאן סיכום דבריו של אוה"ח הק'.

ועדיין נשאר לבאר הכפילות השנייה בפסוק באומרו **בַּעֲבוּרָךָ - בַּגְּלָלְךָ**.

וכבר רמזו האוה"ח הק' שבאומרו **בַּגְּלָלְךָ** נתכוון לומר **בגלגול דברים** שלך. **שנתגלגל** ויצא מזה שנפקדה בבו.

ועדיין יש ליתן את הדעת לאומרו **בַּעֲבוּרָךָ** [גיטב-לי **בַּעֲבוּרָךָ**], מה ירצה לחדש בזה.

ולעומקו של מקרא יש לומר כי המלה **בַּעֲבוּרָךָ** תשא שני פירושים. האחד **בגללך** כנ"ל. והשנייה **למען** ובשביל.

כנאמר אצל יעקב אבינו בבואו לקבל את הברכות מיצחק אביו: [בראשית כז, יט]: **קום-גַּא שְׁבָה וְאָכְלָה מִצִּידִי בַּעֲבוּר תַּבְרַכְנִי נַפְשִׁי**. הרי פירושו **למען**.

וכן נאמר על ידי משה רבנו [שמות כ, יז] **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם אֶל-תִּירְאוּ**

וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֶתְךָ.

ולעומקו של מקרא נאמר: בלעדי, אם יהרגוני, גם לך אין חיים, שהרי נאמר לי (כא, יב) **כִּי בִיזְמֶתְךָ יִקְרָא לְךָ זָרַע**.

***

אמרי-גַּא אֶתִּי אֶתְךָ לְמַעַן יִיטַב-לִי בַּעֲבוּרָךָ וְחַיְתָה נַפְשִׁי בַּגְּלָלְךָ [יב, יג]

לכאורה יש שתי **כפילויות** בפסוק. האחת **גיטב-לי** וחזר ואמר **וְחַיְתָה נַפְשִׁי**, שהן לכאורה באותה משמעות, והכפילות השנייה שנאמר **בַּעֲבוּרָךָ** וחזר ואמר **בַּגְּלָלְךָ**, שהן לכאורה גם באותה משמעות.

ואוה"ח הק' עומד על הכפילות הראשונה ומתרץ, שבאומרו **גיטב-לי** נתכוון **לטובה** גשמית כמו שנאמר [פסוק טז] **וְלֹא-תִרְאוּ אֶת-פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְהָיִיתֶם לְעַבְדֵי וְשָׁפְחֹת וְאֶתְנֶת וְגַמְלִים**. ובאומרו **וְחַיְתָה נַפְשִׁי** נתכוון **לטובה** נפשית, שייטיבו **לנפשו** מן השמים ויזכוהו **בבנים**, כאשה שנסתרה גם בבית פרעה וגם בבית אבימלך, ונקתה ונזרעה זרע, וכו' יצחק במדרש

לעומקו של מקרא לך לך

וכעין זה מצינו בחנה, אימיה דשמואל הנביא, שאמר לה עלי (שמואל א, א, יז): **לְכִי לְשָׁלוֹם וְאַל־תִּי יִשְׁרָאֵל יְתֵן אֶת-שְׁלֹתְךָ אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ מֵעַמּוֹ.**

וְהַיְיָנוּן בָּהּ, מאי **שְׁלֹתְךָ.** לפשוטו היא שאלתך אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ מֵעַמּוֹ. אך בשימת לב, כתיב **שְׁלֹתְךָ** חסר א'. **ולעומקו של מקרא** נאמר על דרך אל תקרי: אל תקרי **שְׁלֹתְךָ** אלא **שְׁלִיְתְךָ.** שלא היתה ראויה להוליד, ותפילתה החזירה אותה להיות ראויה לילד.

הכא נמי, לא היתה ראויה לילד, ולכן בקשה מאברהם שיתפלל עליה באמרה (לקמן, טז, ה') **חַמְסֵי עֲלִיךָ,** וכאומרה: אם אינך מתפלל עלי הרי גזילת העני בביתך, **וחמסי,** מה שחמס ממני הסטרא אחרא שלא אלד, הוא עליך, כלומר תלוי בך ובתפילתך.

***

וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׂרָי פְּרָעָה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל-פְּרָעָה (יב, טו')

מובא באוהב ישראל מאפטא שיש כאן שני שמות ה' אשר שמרו על שרה לבל תנזק. **וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׂרָי פְּרָעָה,**

פִּי לְבַעְבוֹר נסות אַתְּכֶם בָּא הָאֱלֹהִים **וּבַעְבוֹר** תהינה יְרָאְתוּ על-פְּנֵיכֶם **לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ.** ופירושו **למען.**

כן כאן באומרו **לְמַעַן יִיטַב-לִי בַעְבוֹרְךָ** יתכוון לומר גם **למענד ובשבילך.** אותה הטבה שייטיבו עמי מן השמים לקיים הבטחת הקב"ה [ט"ו], **ג'] פִּי-אֵם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּיךָ הוּא יִירָשְׁךָ,** אותה הטבה היא גם **בַּעְבוֹרְךָ, למענד ובשבילך,** עת יתקיים בך [בראשית כא, ב'] **וְתִהְיֶה וְתִלְד שְׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִמְגִיו.** והוא סוד הכפילות **לְמַעַן יִיטַב-לִי בַּעְבוֹרְךָ וְחִיְתָה נַפְשִׁי בְּגִלְךָ.**

***

וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִיִּם אֶת-הָאִשָּׁה כִּי-יָפָה הִוא מְאֹד (יב, יד')

יָפָה הִוא מְאֹד. כתיב **הוא** וקרינו **היא.** שהיתה שרה עקרה אין לה ולד, כי היתה מסטרא דדוכרא, שלא היה בה כח להוליד כלל. וכתבה התורה **הוא** וקרינו **היא** להודיע גודל הנס שארע לה, שחזרה להיות מסטרא דנוקבא ליתן לה זרע של קיימא.

לעומקו של מקרא לך לך

וזכו שְׂרֵי פִרְעָה שִׁיקְרָאוּ עַל שָׁמַם כְּבִיכּוֹל, לַהּוֹדִיעַ כֹּל תּוֹקֵף כּוֹחַהּ שֶׁל שָׂרָה שֶׁצִּדְדָן נִקְרָאָה שְׂרֵי, לִידֵעַ לַהּוֹדִיעַ וּלְהִיוֹדֵעַ לְעִינֵי כָל הָעַמִּים, כִּי שְׂרֵי אַחַת שֶׁקּוֹלָהּ כִּנְגַד שְׁבַעִים שְׂרֵי הָאוֹמוֹת, כְּאוֹמָה אֲשֶׁר תִּצָּא מִמֶּנָּה, שֶׁשֶׁקּוֹלָהּ תִּהְיֶה כִּנְגַד שְׁבַעִים הָאוֹמוֹת.

***

וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בְּעִבּוּרָהּ וַיְהִי-לּוֹ צֵאן-וּבְקָר וְתַמְלִיךְ וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחֹת וְנֹאֲתָנֹת וּגְמֻלִים (יב, טז)

וְתַמְלִיךְ וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחֹת וְנֹאֲתָנֹת

יש ליתן את הדעת לחוסר הסדר לכאורה שבפסוק. שהרי היה לו לכתוב וְנֹאֲתָנֹת ליד וְתַמְלִיךְ, והסדר הנכון צריך להיות כך: וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחֹת וְתַמְלִיךְ וְנֹאֲתָנֹת. ומדוע הפסיק הענין של וְתַמְלִיךְ וְנֹאֲתָנֹת על ידי וְעֶבְדִּים וְשִׁפְחֹת.

אלא יש לומר כפי שאמר אברהם לאליעזר עבדו ולישמעאל בנו: (כב, ה') וַיֹּאמֶר אֲבִרְתְּם אֶל נְעָרָיו שְׁבוּ לְכֶם פֹּה עִם הַתְּמֹר, ודרש רבי תנחומא עִם הַדּוּמָה לַתְּמֹר. ורצה

סופי תיבות והי"ה, שהוא השם השולט בחדש תשרי כנ"ל, וכן: שְׂרֵי פִרְעָה וַיְהִלּוּ אֹתָהּ סוֹפֵי תִיבוֹת יְהו"ה, הוא השם השולט בחדש ניסן.

וְנִהְיֶינָּה בָּהּ, מדוע שלח הקב"ה דווקא אלו השמות של שני חדשים אלו להצילה, ועוד, מה זכו שְׂרֵי פִרְעָה שִׁיקְרָא עליהם שם השם, ישר ולמפרע.

ולעומקו של מקרא יֹאמֶר, שְׁאֵלוּ הֵם שְׁנֵי חֲדָשִׁים שְׁבַהֵם נִבְרָא הָעוֹלָם. וכמסקנת התוספות במסכת ראש השנה כז. (ד"ה כמאן) בשם ר"ת: דְּבַת שְׂרֵי עֲלָה בְּמַחְשְׁבָהּ לְבְרָאוֹת וְלֹא נִבְרָא עַד נִיסָן. והרי בזכות אברהם נברא העולם שנאמר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם, אל תקרי בְּהִבְרָאָם אלא באברהם. וכדברי בעל הטורים במקום: בְּהִבְרָאָם. אותיות באברהם שבזכות אברהם נבראו שמים וארץ.

ואשר על כן שני השמות הק' של תשרי וניסן שבהם נברא העולם במחשבה ובמעשה, בזכות אברהם, נשלחו להציל את שרה.

לעומקו של מקרא לך לך

**אָסאָ נָאָ עֵינֶיךָ וְרֵאֵה מִן-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-אַתָּה שָׁם צִפְנָה וְנִגְבְּה
נִקְדְּמָה וְיָמָה. (יג. יד')**

יש לשאול, מאי מן-המקום אשר-
אתה שָׁם, הרי מילתא דפשיטא היא
שממקום שהוא שם משם יראה.

אלא י"ל דכוונת הקב"ה מן-המקום
הרוחני אשר אתה נמצא בו. מן
המדרגה הרוחנית שהגעת אליה
בעבודתך. ולכן כרת עמו ברית בין
הבתרים כדי להעלותו למקום רוחני
גבוה שמשם יראה וכו'. ומאותו מקום
רוחני גבוה המשיך לומר לו לך לך.
וכנ"ל. שימשיך בעלייתו זו, שלב אחר
שלב. ועל דרך הצח, פעמים לך הם
מיעוט רבים שנים, וכאילו אומר לו
לך, לך, לך, לך והיינו שאמר אברהם
לאליעזר ה' אשר התהלכתי לפניו.
(כד, מ').

***

**וְשִׁמְתִי אֶת-זֶרְעִי כַּעֲפַר הָאָרֶץ
אֲשֶׁר | אִם-יִוָּקַל אִישׁ לְמִנּוֹת אֶת-
עֲפַר הָאָרֶץ גַּם-זֶרְעִי יִמְנָה (יג, טז')**

על דרך המוסר, בזכות ששם עצמו
כעפר כדכתיב ואנכי עפר ואפר, זכה
לברכת וְשִׁמְתִי אֶת-זֶרְעִי כַּעֲפַר הָאָרֶץ.

לומר שהגם אם ישיג העבד השגות
קצת עליונות, הרי נשאר הוא עבד,
ואינו יותר טוב מן הבהמה. שכן אמר
לאליעזר עבדו: **עם הדומה לתמור.**
וכמובא במסכת ברכות [דף טז]:
בדברי ר' אליעזר לתלמידיו: **עבדים
ושפחות** אין אומרים עליהם ברכת
אבלים ולא תנחומי אבלים אלא מה
אומרים עליהם כשם שאומרים לו
לאדם **על שורו ועל חמורו** שמתו:
המקום ימלא לך חסרונו כך אומרים
לו על עבדו ועל שפחתו המקום ימלא
לך חסרונוך

***

**וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ
וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַגְּגָבָה
(יג, א')**

וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ. גילה
הכתוב שלוט אינו בכלל **וְכָל-אֲשֶׁר-**
לוֹ. היינו דכתיב לעיל (יב, ה') **וְאֶת-**
לוֹט בֶּן-אִחִיו לְחוּד, וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-
עָשׂוּ בְּחָרֵן לְחוּד. לומר לך שלוט לא
היה בין הנפשות אשר עשו בחרן. ואף
בעלותם ממצרים חזרה לכנען לא
נחשב בכלל **וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ,** לאברהם.

***

לעומקו של מקרא לך לך

ועוד יש לומר שאמר לו קום התהלך בארץ העליונה, ועל ידי כך תפכש הארץ התחתונה לבניך.

***

דרשת מַנְגְנָא

וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר-מִגֵּן צָרֶיךָ
בְּיַדְּךָ וּגּוֹ'. (יד, ב')

יש לעיין מהו מַגֵּן. ובתנחומא מובא שעשה לו הקב"ה מַנְגְנָא. ופירושו "מערכת חכמה". וכדאמרי אינשי "מַנְגְנֹן חכם".

וכוונתו לאותו עפר וקש שהפכו לחרבות ולקשת וחיצים במלחמת אברהם עם המלכים, כמובא בהפטרה (ישעיהו מא, ב') יִתֵּן כְּעַפְרֹן חֲרָבֹוּ כְּקֶשֶׁת בְּיַדְּךָ קִשְׁתּוֹ. וכן הוה בימי נחום איש גמזו. והיינו מַנְגְנָא, "מַנְגְנֹן חכם".

ואע"פ שמנגנון חכם זה הוא נסי נסים ומסתרי סתריו של הקב"ה, הרי נתן מנגנון זה ביד האדם להפעילו. ואם כן יש לשאול מה היא תכונת האדם שבידו יפקיד הקב"ה מנגנון חכם זה. שלא הרי נחום איש גמזו כהרי השודדים שגם הם הביאו עפר מחצר ביתם, ולא עלתה להם.

וזה שאנו אומרים ונפשי כעפר לכל תהיה. שנזכה להידבק במידת אברהם להיות כעפר, ומתוך כך נזכה לברכת ה' כפי שהתברך אברהם. וְשִׁמְתִי אֶת-יְרַעְךָ כְּעַפְרֹן הָאָרֶץ וגו'. והיינו נפשי כינוי לנפשות צאצאיו היוצאים ממנו.

***

קום התהלך בארץ לארצה
ולרחבה פי לך אַתְּנֶנָּה: (יג, יז)

קום וגו' פי לך אַתְּנֶנָּה.

והרי לא נתנה אלא לבניו. אלא כאן רמז לו שיקום בתחיית המתים, שנאמר קום, ואז יתן לו הקב"ה את הארץ שנא' פי לך אַתְּנֶנָּה, את הארץ אשר ישבו בה בניך. וכפי שנאמר בקריאת שמע (פרשת עקב יא, ט') למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם. לתת לכם לא נאמר אלא לתת להם. מכאן לתחיית המתים מן התורה. וכפירוש רש"י בשם הספרי מזו. בד"ה לתת להם. לתת לכם אין כתיב כאן, אלא לתת להם, מכאן מצינו למדים תחיית המתים מן התורה.

לעומקו של מקרא לך לך

ולכן זכו שניהם ל**מַנְגֵּן**א, על ידי הענוה והודאה בניסי ה'.

ויש להזכיר בענין זה **מדרש פליאה** שאומר "הצדיקים נהנים מן הגזל". ובודאי לא כפשוטו. ופירשו בו גזל ר"ת גם זו לטובה. שעל ידי ההודאה בכל ענין **שִׁיקְרָהוּ שגם** זו לטובה, בזה הוא מנצח את היצר הרע אשר רוצה להעמידו בנסיון, **כעין מה שכתוב** [שמואל ב כג, כא] **וַיִּגְזַל אֶת הַתְּנִיחִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיִּתְּרָהוּ בַתְּנִיחִיתוֹ**, ומאחר ואמר גם זו לטובה, אין יותר כח ביד השטן לקטרג, ובוזה יופעל ה**מַנְגֵּן**א להצילו.

ויש לעיין בדברי נחום איש גמזו, מה הוא זה שהיה אומר על כל דבר **גם. גם** זו לטובה. והלא היה די לו לומר זו לטובה. ומה הוא **הגם**.

ויש לומר כי כל מקרה אשר יקרה את האדם, **במבט לאחור יוכל לראות כי היה זה לטובה**. אך במבט לעתיד או אפילו בהווה, קשה לראות את המקרה הקשה שהוא לטובה. **לכן אמר גם**. ופירושו: כשם שכל המקרים בעבר היו לטובה, כן יש להאמין **שגם** מקרה זה בהווה הוא לטובה.

ולעומקו של מקרא יאמר **שִׁמְנֵנוֹן** זה שנאמר בו **וַתֵּן כְּעֶפְרַיִם חֶרְבּוֹ כְּקֶשֶׁת נֶדְרָף קִשְׁתּוֹ**, מופעל על ידי ענוה והודאה בניסי ה'.

וכן מצינו באברהם אבינו שביטל עצמו **כעפר**, ו**קָשַׁשׁ** החשוב כאפר, באמרו (וירא, יח, כז) **וְאָנֹכִי עֶפְרַיִם וְאָפֶר**, ובכך הודה על ניסי ה' שהוציאנו מכבשן האש, שלא נתנו להיות **עפר ואפר**.

ועל דרך הצח יש לומר שאותו עפר שהפך לחיצים, הוא העפר שאמר אברהם אבינו על עצמו **וְאָנֹכִי עֶפְרַיִם וְאָפֶר**, שהענוה לא רק שהיא המפעילה את המנגנון, אלא היא היא **המנגנון עצמו** ההופך לחצים על האויבים ואת הסובבים אותנו לאוהבים.

וכן מצינו בנחום איש גמזו כמובא בתענית כא. **שביטל** עצמו בפני המציאות כאשר במקום הזהב נמצא באוצרו עפר, ואמר **"גם זו לטובה"** ועל ידי כך נהפכו גרגירי העפר לחיצים וחרבות. ובאמרו **גם זו לטובה** הודה אף הוא על ניסי ה' שעשה עמו עד עתה. (וכמובא לקמן).

לעומקו של מקרא לך לך

להיות בְּזִמְרָה. כאומרו זְמַר בכל יום, זְמַר בכל יום. (סנהדרין צט:). והוא הנקרא זְמַר עֲרִיצִים, ואשר על כן נתְּפַנּוּ פסוקי דזמרה לפני התפילה כדי שתוכל התפילה להפעיל את הַמְּנַגֵּן.

***

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-מֶלֶךְ סָדָם
וּגְוֵ' אִם-מַחֲוֹט וְעֵד שָׂרָף-נֶעַל
וְאִם-אֶקַח מִכָּל-אֲשֶׁר-לָךְ וְלֹא
תֹאמַר אֲנִי הִעֲשִׂיתִי אֶת-אַבְרָם
[י"ד, כג']

יש ליתן טעם מדוע כאן סרב אברהם לקחת אפילו דבר מועט, ובפרעה לא סרב ועוד אמר לְמַעַן יֵיטֵב-לִי בְעֵבֹרְךָ וְחִיתָה נַפְשִׁי בְּגִלְגָל וּפִירַשׁ רַש"י שם ויתנו לי מתנות.

ויש לומר כלל גדול בהנהגותיו של אברהם אבינו מצינו כאן. שכל מעייניו היו לקדש שם שמים. וזו אמת המידה שלו בכל ענין. מה יקדש שם שמים ומה חלילה להיפך.

ולכן בענין פרעה אמר ויתנו לי מתנות כפירש"י, כי ידע בנביאותו שפרעה יודה כי מעם ה' יצא הדבר, ולכן אם יקח מתנותיו הרי יקדש בכך את ה' שהוא הנותן את מתנותיו של

ולעומקו של מקרא יש לומר שכאשר האדם מודה שהכל לטובה, בזה יש לו כח לגזור שאכן יהיה זה לטובה.

ובזה יובן מדוע אליהו הנביא לא התגלה אליו אלא רק לאחר שנחום איש גמזו אמר גם זו לטובה. כלומר שבאמירתו זו הוא גזר לטובה, ומיד הופיע אליהו הנביא והצילו מיד המלך באמרו כי זה הוא העפר של אברהם אביהם ההופך לחרבות ולחיצים.

והוא סוד פעולתו של המנגנון החכם. ההודאה בהשגחת השם ובניסיונותו ענוה והתבטלות.

ועוד יש לומר על דרך הצח שמקורו של הַמְּנַגֵּן הוא מהיכל הנגינה, ומופעל על ידי השם הקדוש וְיִשָּׁר היוצא מע"ב שמות מפסוקים ויסע ויבא ויט, (שמות י"ד פסוקים יט-כא). הוא הממונה על שירת העשבים ושירת היקום כולו. ובעת אשר משמיעים בני ישראל את קול תפילתם ותורתם בבתי הכנסיות, בניגון ובנעימת קול ערב (רש"י ברכות ו. ד"ה במקום רנה) מקיימים בזה אֲשֶׁר-מִגַּן צְרִיף בְּיָדָה. והוא שהתכוון ר' עקיבא בשבח לימוד התורה שצריך

לעומקו של מקרא לך לך

**לְסֵפֶר אַתֶּם וַיֵּאמֶר לוֹ פֶּה יִהְיֶה
זְרָעָד: (טו,ה')**

הַבֵּט-נָא הַשְּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים.
פירש רש"י, **הוציאו** מחללו של עולם
ו**הגביהו** למעלה מן הכוכבים, וזהו
לשון **הבטה**, **מלמעלה למטה**.

ויש לשאול מדוע הצריכו להגביהו
מעל הכוכבים, והרי יכול לומר לו שא
עיניך וראה, ויסתכל מלמטה למעלה.

ועל דרך הפשט, בהסתכלות מלמעלה
יראה את כלל הכוכבים הרבה מעבר
למה שיוכל לראות מלמטה, ולכן
הגביהו **למעלה** מן הכוכבים כדי ליתן
יותר תוקף להבטחתו: **פֶּה יִהְיֶה
זְרָעָד.**

**ולעומקו של מקרא ועל דרך
המוסר יש לומר**, דכל המציאות של
אברהם אבינו היתה **התבטלות** כלפי
הבורא ית'. והיא מציאות של עפר
ואפר ובמציאות זו לא שייך לשאת את
עיניו למעלה אלא כדרך שהיה אברהם
אבינו נוהג **להשפיל מבטו**, ולהביט
מלמעלה למטה.

וכדי לא לשנות את ההנהגה של
אברהם אבינו, הגביהו הקב"ה מעל

פרעה. ועוד, שבזה יהיה סימן לבנים
שֶׁצִאָו ממצרים לעתיד לבא **ברכוש
גדול**. ויהיה גם בזה קידוש השם גדול.

אבל כאן בעניין מלך סדום המולך על
אנשים שהם רעים וחטאים לה' ולבריות,
ידע אברהם כי מלך סדום יחשוב שהוא
המעשיר את אברם **לא יהיה בזה קידוש
ה'** אלא ההיפך חלילה, ולכן לא קבל
ממנו.

***

**וְשָׂרִי אִשְׁתְּ אַבְרָם לֹא יִלְדָה לוֹ וְלֵהָ
שִׁפְתָהּ מִצְרַיִת וְשִׁמָּה הָגָר (טז,א)**

בשימת לב, המילה לָו מוטעמת
באתנחתא, שהיא כהפסקה, **ולפשט**
הכתוב יחולק הפסוק לשנים: **לֹא יִלְדָה
לוֹ - וְלֵהָ שִׁפְתָהּ מִצְרַיִת וְשִׁמָּה הָגָר.**

ועל דרך הדרש קרי ביה ללא
האתנחתא, ויתקבל: **וְשָׂרִי אִשְׁתְּ אַבְרָם
לֹא יִלְדָה לוֹ וְלֵהָ.** לומר לך שאברהם
היה עקר כשרה, ועל ידי שנתנה לו את
הגר, נרפאו גם הוא גם שרה.

***

**וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחֹזֶקָה וַיֵּאמֶר הַבֵּט-נָא
הַשְּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם-תּוּכֵל**

לעומקו של מקרא לך לך

מובא במדרש רבה [פרשה מה] רבי תנחומא אמר בשם רבי חיאי רבה ורבי ברכיה אמר בשם רבי חיאי, **כל מי שיהרטיק** [מלשון מתחבר ומתקשר] **אחר מדת הדין, לא יצא נשפוי** [מלשון שקט ושלו] **מפסת ידיה, ראוייה היתה שרה להגיע לשניו של אברהם, ועל ידי שאמרה** (בראשית טז, ה): **ישפט ה' ביני וביניך, נמנעו מחייה שלשים ושמונה שנה.**

ולעומקו של מקרא יש לומר שכוונת המדרש שמניין 38 הם **כמנין האותיות** שיש מ"ותרא" עד "וביניך": **ותרא** פי הרתה נאקל בעיניה ישפט יהיה ביני וביניך. מניין אותיות 38.

והמהרז"ו על מדרש רבה תמה כיצד הוא החשבון. כי בין 175 שנה שחי אברהם ו 127 שנה שחיתה שרה הרי 48 שנה. ובמדרש נאמר ראוייה היתה שרה להגיע לשניו של אברהם, ועל ידי שאמרה (בראשית טז, ה): **ישפט ה' ביני וביניך, נמנעו מחייה שלשים ושמונה שנה.**

והרי חסר למניין עשר שנים.

ותירץ שהכוונה שהיתה ראוייה שרה על כל פנים למות יחד עם אברהם,

הכוכבים כדי שיראה אם יוכל לספור אותם **מלמעלה למטה.**

ועוד יש לומר, שלא תחלש דעתו על צאצאיו שיהיו בעלי גאווה ח"ו, לכן אמר לו מלמעלה למטה שאין גבהות לפני המקום גם לא במקום הכוכבים.

ועל דרך הטעמים יאמר בדרך הצח, כי המלה **השמיה** מוטעמת ברביע [רביעי] ומובנו בארמית "רובץ". וכן הנגינה מתנגנת מטה. וכפרש"י שהוציאו מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים, וזהו לשון **הבטה, מלמעלה למטה, וכאומרו: הבט-נא מלמעלה למטה, השמיה.**

ועל דרך הצח, ה"מ" המוטעמת ברביע במלה **השמיה** תורה על כך שהגביהו על מנת שיביט **מטה.**

***

ותאמר שרי אל-אברהם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתל בחיקך ותרא פי הרתה נאקל בעיניה ישפט ה' ביני וביניך (טז, ה)

לעומקו של מקרא לך לך

ואשר על כן יש לומר לעומקו של מקרא, שזה שאמרה חמסי, כעין גזילת העני בבתיכם, שאני מוכנה לתת את האות יו"ד שלי ולחלקה ביני וביניך. ואינך מתפלל עלי בתמורה.

***

ותקרא שם ה' הדבר אליה אלה
אל ראי פי אמרה הגם הלא ראייתי
אחרי ראי: (בראשית טז' יג)
הגם הלא ראייתי

לעומקו של מקרא, ועל דרך הסוד,
יש לומר שהלא הוא המלאך היוצא
מהשם הקדוש של ע"ב, הלא"ם, בהיפוך
אותיות מל"ה.

וכן בשמות פרק-ג אל תקרב הלא.
ולכן יש לומר, תא חזי מה בין אדון
הנביאים לשפחת הנביא. שבמשה
נאמר וינסתר משה פניו כי ירא מהביט
אל האלהים ואצל הגר להבדיל כתוב
הגם הלא ראייתי אחרי ראי. שהציצה
לראות ראייה אחר ראייה. לכן משה
זכה ל"ותמונת ה' יביט", ואילו היא לא
זכתה אלא לבן שיהיה פרא אדם ידו
בכל ויד כל בו. וכן בשמות פרק-ג אל
תקרב הלא.

ולא לפניו. והרי אברהם היה גדול
ממנה בעשר שנים, ולכן כשנפטר
אברהם בן 175 שנה היתה ראוייה
לחיות על כל פנים עד מותו להיות בת
165 שנה במותה. והרי חיתה רק 127
שנה. הרי שחסרו משנותיה 38 שנה.

ולעומקו של מקרא אמר עוד,
שנרמז ענין זה של חסרון שנותיה
במילה שפחתתי. וידרש: אל תקרא
שפחתתי אלא שפחתתי לי. שפחתתי
לי משנותי בעבורך.

ועוד יש להבין מה הוא זה
שאמרה חמסי עליה, ומדוע נקוד על
יו"ד שבמלה וביניך: ישפט ה' ביני
וביניך.

מובא במדרש רבה: [פרשה מז]:
אמר רבי יהושע בן קרחה, יו"ד שנטל
הקדוש ברוך הוא משורי, נחלק קציו
לשרה וקציו לאברהם.

כלומר: שהיו"ד של שרי, שכך נקראה
לפני ששינה הקב"ה את שמה, אותה
יו"ד נחלקה לשנים, ה', ה'. ה' לשרה
וה' לאברהם. ומעתה נקרא אברהם
אברהם ושרי שרה. ולכן יש נקודה
על היו"ד השניה שבמילה וביניך.
שנחלקה היוד לשנים.

לעומקו של מקרא לך לך

של מקרא: כאן נעץ הכתוב סופה של הפרשה בתחילתה ותחילתה בסופה, לפרסם חביבותו של אברהם לפניו.

שבתחילת הפרשה אמר וְהָיָה בְרָכָה. וגילה כאן הכתוב מה היא הברכה שהבטיחו בתחילה, היא ברכת ברית המילה, בסופה של הפרשה.

וכאמרו: וְהָיָה בְרָכָה, אימתי תתקיים בך הברכה במלואה, כשיתקיים בך וְהָיָה תְּמִים.

ועוד בעניין הברית, נאמר באברהם ברית ונאמר בנח ברית.

נאמר באברהם ברית: אֲנִי הֵנָּה בְּרִיתִי וגו' וְהָיָה שְׁמִי אֲבְרָהָם וגו' וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין יִרְעָא אֶתְרֵיךָ לְדִרְתָּם לְבְרִית עוֹלָם לְהָיוֹת לְךָ לְאֱלֹהִים וְלִירְעָא אֶתְרֵיךָ: {ז,ד-ז}

ונאמר בנח ברית: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֶאת אֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-גֹּפֶשׁ טָהָה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: אֶת-קִשְׁטִי נֹתַתִּי בְּעַגְלָן וגו' {ט,יב-יג}

תא חזי מה בין אברהם לנח: נח שירד מדרגתו הנבואית ונקרא איש האדמה, עד אשר וישת וישכר ויתגל וגו' נזקק לברית שמימית, עשויה

ועוד י"ל דהל"ם שהוא אחד משמות ע"ב כנ"ל מפסוקים ויסע ויבא ויט, (שמות י"ד פסוקים יט-כא). בהיפוך אותיות: מלה. וכתוב בתיקונים בזוה"ק לכוון ע"ב שמות אלו בפרשת והיה אם שמע. שם קדוש מע"ב כנגד כל תיבה.

והשם הק' מלה, מכוון הוא כנגד התיבה ארצכם אשר בפרשה שניה של ק"ש. ובאשר כן ממונה הוא על השראת השכינה בארץ. והגר שהיה לבה גס בשכינה, לא זכתה לה ולצאצאיה לנחול את הארץ, ומשה רבנו שהסתיר פניו, זכה להנחיל את הארץ ליהושע ולכל עמו.

***

דרשת וְהָיָה תְּמִים

וַיְהִי אֲבָרָם בֶּן-תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתֵּשַׁע שָׁנָיִם וַיֵּרָא יְהוָה אֶל-אֲבָרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי-אֵל שְׂדֵי הַתְּהֵלֶּה לְפָנַי וְהָיָה תְּמִים {ז,א}

וְהָיָה תְּמִים. ודרשוהו על המילה. וכן פירש רש"י: ולפי מדרשו, התהלך לפני במצות מילה, ובדבר הזה תהיה תמים. ואשר על כן יש לומר לעומקו

לעומקו של מקרא לך לך

חוט של חסד ושפע ברכת ההשגחה הפרטית על צאצאיו לדורות עולם.

והוא סוד המצוות כולן שניתנו על ידי משה רבנו הנקרא **איש האלהים**, להוריד על ידי מעשה המצוות שפע הקדושה ליחידא שמא דקודשא בריך הוא ושכינתיה ולהמליכו עלינו, משמי מרומא עילאה בית שכינתיה, עד על ארעא עובד גבורתיה.

וזה סוד אומרו (לקמן יז, יז') **נִפְּלְ אַבְרָהָם עַל-פְּנָיו**, שבנפילה זו הוריד שפע הברכה לקיים מאמר ה' (לקמן כא, יב') **כִּי בִיצְחָק יִקְרָא לָהּ זָרַע**.

כיצד: לפי שנאמר **נִפְּלְ אַבְרָהָם עַל-פְּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי הִלְבֵּן מֵאָה-שָׁנָה וַיִּלְד, בְּזֶה הוֹרִיד הַשֶּׁפַע שְׂיִנְלֵד לוֹ לְבֵן מֵאָה-שָׁנָה בֶן וְשֵׁמוֹ יִצְחָק, וּלְפִי שֶׁאִמַר בְּנִפְּלִיתוֹ עַל פְּנָיו וְאִם-שָׂרָה הִבְת-תְּשָׁעִים שָׁנָה תִלְד בְּזֶה הוֹרִיד הַשֶּׁפַע שְׂשָׂרָה תִהְיֶה אִם בַּת-תְּשָׁעִים שָׁנָה וְתִלְד גַּם בַּת, וְכִפִּי שֶׁאִמְרוּ בַת הִיְתָה לוֹ וּבְכָל שְׁמָה. [ולפי דעה ראשונה בתוספות בבא בתרא קמא, שהיתה בת שרה. וגם לפי דעה שניה שם שהיתה בת הגר, הרי בזכות שרה נולדה],**

בידי שמים, היא הקשת בענן כדי להשיבו לדרגתו אל בוראו. אולי יעלה את כל דורו עמו.

אברהם שעלה ונתעלה בכל דרגות רוחניות ונשגבות, נזקק לברית ארצית העשויה בידי אדם, היא אות הברית החתומה בבשרו, ובשמרו אותה הוא מוריד השפע מן השמים ארצה, לו ולבניו אחריו לדורות עולם. **והוא מעין מה שנאמר לעיל בענין הַבֶּט-נָא הַשְּׁמִימָה** (טו, ה') כמבואר שם שהוא הבטה מלמעלה למטה, להוריד שפע הברכה וההשגחה כאן על הארץ, מתוך התבטלות של אנכי עפר ואפר. **והוא סוד המילה שנתנה לאברהם ולא לנח.** שנח נולד מהול לא כל כך מצד דרגתו אלא מצד שלא היה ראוי כאברהם למשוך השפע מלמעלה למטה. ולכן ניתנה לו הקשת בענן כדי שיתעלה, ואולי יעלה בידו להעלות גם את דורו.

אבל באברהם שכל הווייתו היא כבר למעלה, שהיתה בו אמונה תמימה בה' ובהשגחתו, ניתנה לו ולדורותיו אות הברית החתומה בבשר דווקא, **בסוד הבט נא השמימה מלמעלה למעלה** למשוך על ידה משמי שמים עליונים

לעומקו של מקרא לך לך

בריאת שמים וארץ, וכפירוש בעל
הטורים: **בהבראם. אותיות**
באברהם בזכות אברהם נבראו
שמים וארץ.

ועל דרך הצח נאמר **בְּהַמְלֹו** כראשי
תיבות: **בְּעַת ה' מְלוּ** [לאברהם].

***

וכנ"ל שבנפילה זו לפני ה' הוריד שפע
הברכה.

***

וְאֶבְרָהִם בֶּן-תְּשֻׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה
בְּהַמְלֹו בְּעֶשְׂרֵתוֹ (י"ז, כד')

בְּהַמְלֹו - ברש"י בהפעלו. כמו
בהבראם. וברשי ישן מובא, שנתירא
אברהם מפני המילה, מה עשה הקב"ה
שלח ידו ואחז עמו, שנאמר וכורות עמו
הברית.

וי"ל שלכן נקט רש"י כמו **בְּהַבְרָאָם**.
וכפי שדרשו [מדרש רבה יב,י] **ב"ה"**
בְּרָאָם. באות "ה". וי"ל באות ה"א
משם השם. כן כאן אמור בהמלו,
ב"ה" מלו. בעזרת ה' מלו אברהם
לעצמו.

או **פְּלֹף לְדַרְךְ זו**, באות "ה" שניתנה
לו בשמו, מלו הקב"ה לאברהם.

ומה שפירש"י לפשוטו של מקרא כמו
בהבראם, י"ל לעומקו של מקרא
שבזה נשלמה קומתו הרוחנית של
אברהם, שכן גימטרי' **בהבראם**
באברהם, הם רמ"ח אברים. שע"י
המילה נשלמו כל רמ"ח אבריו, על ידי
המל אותו ברחמיו. ועמו נשלמה

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות לטל':
052-7675895
גור-אריה צור, מודיעין עילית.
ניתן להצטרף לתפוצת מייל:
leshem895@gmail.com